

Not 71

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 16 december 2024 följande dom (mål nr 5989-23).

Bakgrund

1. När en befintlig väg ska byggas om måste väghållningsmyndigheten upprätta en vägplan som sedan ska fastställas av Trafikverket. Vägen ska utformas så att ändamålet med den uppnås med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad.

2. Väghållningsmyndigheten, Trafikverket Region Öst, ansökte om fastställelse av vägplan för ombyggnad av väg 50 delen Nykyrka-Brattebro backe m.m. samt indragning av väg i Motala och Askersunds kommuner. Syftet med ombyggnaden var att öka framkomligheten och förbättra trafiksäkerheten.

3. Trafikverket beslutade att fastställa vägplanen. Trafikverket bedömde att vägsträckningen inom ramen för valt alternativ hade utformats så att intrången så långt som möjligt begränsats och att de fördelar som vägplanen medförde övervägde de olägenheter som planen orsakade enskilda. Trafikverket konstaterade i sitt beslut att de åtgärder i form av fauna-stängsel och viltpassager som föreslagits i vägplanen minskar risken för viltolyckor.

4. Trafikverkets beslut överklagades till regeringen av H.L. Regeringen avslag överklagandet med motiveringen att det inte framkommit något som föranledde regeringen att göra någon annan bedömning än den som Trafikverket hade gjort i det överklagade beslutet.

Yrkanden m.m.

5. *H.L.* ansöker om rättsprövning och yrkar att regeringens beslut ska upphävas, alternativt att ärendet ska återförvisas till regeringen, samt anför följande.

6. Ärendet har inte handlagts korrekt eftersom Trafikverket har brutit när det gäller kraven på samråd samt då det förekommit jäv vid regeringens beslutsfattande och beslutet saknar motivering. Vid prövningen har hänsyn inte tagits till att vägplanen har betydande negativa konsekvenser för honom, bl.a. när det gäller möjligheterna till jakt. Det finns bättre alternativ än det som Trafikverket har valt.

Skälen för avgörandet*Rättslig reglering m.m.*

Rättsprövningslagen

7. Av 1 och 3 §§ lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut framgår att en enskild får ansöka hos Högsta förvaltningsdomstolen om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

8. Enligt 7 § ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte

om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om regeringens beslut inte upphävs, står det fast.

9. Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet rymms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23 ff. och 234).

Väglagen

10. Av 4 §, 10 § första stycket och 13 § väglagen (1971:948) följer att när en väg ska byggas om ska tillbörlig hänsyn tas till enskilda och allmänna intressen, såsom trafiksäkerhet, miljöskydd, naturvård och kulturmiljö samt att vägen ska ges ett sådant läge och utformas så att ändamålet med vägen uppnås med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad.

11. Den som avser att anlägga eller bygga om en väg ska enligt 14 a § första stycket upprätta en vägplan. Av 14 b § första stycket framgår att under arbetet med att upprätta vägplanen ska samråd ske med bl.a. de enskilda som särskilt berörs. Samrådet ska enligt 14 c § första stycket inledas så tidigt som möjligt och anpassas efter behovet i det enskilda fallet. Vägplanen ska enligt 18 § första stycket fastställas av Trafikverket efter samråd med berörda länsstyrelser.

Förvaltningslagen

12. I 16 och 17 §§ förvaltningslagen (2017:900) regleras jäv vid handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna och vid handläggning av förvaltningsärenden hos domstolarna.

13. I 32 § anges vilka krav som ställs på motivering av ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. H.L. anför att regeringens beslut inte är tillräckligt motiverat och att det föreligger jäv. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att förvaltningslagen inte är direkt tillämplig i regeringsärenden men att de principer som kommit till uttryck i lagen i stor utsträckning följs vid handläggningen av regeringens förvaltningsärenden (se prop. 2016/17:180 s. 27 och bl.a. HFD 2011 ref. 10). Av betydelse är också bestämmelsen i 1 kap. 9 § regeringsformen om att de som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet.

15. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att regeringens beslutsmotivering är relativt kortfattad. Regeringens beslut kan dock inte anses ha sådana brister i detta hänseende att det finns skäl att upphäva det.

16. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning har det inte kommit fram någon omständighet som tyder på att jäv har förelegat vid beslutsfattandet eller att objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen har åsidosatts.

17. Ett beslut om fastställelse av vägplan innefattar en avvägning mellan ett flertal olika intressen. Avvägningen ska göras mellan de

intressen som det allmänna ska ta till vara och däremot stående enskilda intressen, liksom även mellan motstående enskilda intressen. Regeringens handlingsutrymme vid prövningen av ett överklagande av en vägplan måste bedömas mot denna bakgrund.

18. De tillämpliga bestämmelserna i väglagen som reglerar vilka överväganden som ska göras när ett vägprojekt planeras är allmänt hållna och ger därmed ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. I målet har det inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som bestämmelserna ger.

19. Det har inte heller kommit fram att det vid handläggningen har förekommit något fel som har påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att regeringens beslut på något annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därmed stå fast.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Knutsson, Baran, von Essen* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Eveline Gewert.

Regeringen (*Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-06-29*):¹ De synpunkter som J.B. och K.B. har framfört till Trafikverket har under regeringens handläggning av överklagandet bemötts av Trafikverket och prövats av regeringen. Regeringen finner därmed att det inte finns skäl att återförvisa ärendet på den grunden.

Frågor om enskilda vägar, inlösen eller ersättning för intrång och annan skada omfattas inte av det överklagade beslutet och bör därför inte tas upp till prövning.

Det har i övrigt inte framkommit något som föranleder regeringen att göra någon annan bedömning än den som Trafikverket har gjort i det överklagade beslutet. Överklagandena i övrigt bör därför avslås.

– Regeringen tar inte upp frågor om enskilda vägar, inlösen eller ersättning för intrång och annan skada till prövning.

Regeringen avslår överklagandena i övrigt.

¹ Trafikverkets beslut överklagades, förutom av H.L., av J.B., K.B. och T.G. (red. anm.).